

KHU DI TÍCH CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

tại Phủ Chủ tịch - 35 năm bảo tồn và phát huy giá trị

BÙI KIM HỒNG*

Một con người-một chân lý-một ngọn tuệ đăng soi rọi giữa đêm trường khổ đau để dẫn dắt dân tộc Việt Nam vượt qua những thác ghềnh lịch sử và dệt nên một cuộc đời hoạt động cách mạng vẻ vang, Chủ tịch Hồ Chí Minh không ngừng tận tâm, tận lực cống hiến cho đất nước và dân tộc. Sau 30 năm bôn ba tìm đường cứu nước, năm 1941, Người trở về Tổ quốc trực tiếp lãnh đạo cách mạng Việt Nam. Dấu chân Người đã in trên các vùng đá vôi biên giới, hải đảo xa xôi, tới từng thôn bản, thị xã, thành phố trong gần hết hai cuộc kháng chiến thần thánh chống thực dân, đế quốc. Cách đây vừa tròn 50 năm, Chủ tịch Hồ Chí Minh từ chiến khu trở về thủ đô yêu dấu, Người đã ở và làm việc tại khu vực Phủ Chủ tịch trong suốt 15 năm cuối đời, một khoảng thời gian khá dài trong sự nghiệp cách mạng của vị lãnh tụ kính yêu và là giai đoạn có ý nghĩa vô cùng lớn lao, quyết định đối với sự nghiệp xây dựng Chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thống nhất nước nhà. Chính vì vậy, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch đã trở thành một địa danh lớn phản chiếu về cuộc đời của Chủ tịch Hồ Chí Minh: "Một tấm gương hết

lòng phục vụ lợi ích của nhân dân, đấu tranh không mệt mỏi cho danh dự, tự do và độc lập của Tổ quốc mình"(1).

Ngay sau khi Chủ tịch Hồ Chí Minh qua đời, khu vực Phủ Chủ tịch đã sớm trở thành một di tích lịch sử-văn hoá-danh nhân. Ngày 25-11-1970, Bộ Chính trị, Ban Bí thư Trung ương Đảng đã ban hành Nghị quyết số 206-NQ/TU về việc hình thành Ban phụ trách xây dựng Bảo tàng Hồ Chí Minh, điều 2 có ghi: "Bảo quản tốt khu lưu niệm các di tích và hiện vật lưu niệm của Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch". Không bao lâu, sau khi đất nước thống nhất, ngày 12-9-1977, Bộ Chính trị - Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam ra Nghị quyết số 04-NQ/TU về việc thành lập Viện Bảo tàng Hồ Chí Minh, điểm 2 có ghi: "Thông qua những di tích, những tài liệu và hiện vật có quan hệ với cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh để thực hiện chức năng nghiên cứu và giáo dục, hướng dẫn tham quan". Ngoài ra, về chức năng quản lý chuyên ngành, ngày 15-5-1975, Bộ trưởng Bộ Văn hóa đã ra Quyết định số 38b/VH-QĐ, về việc xếp hạng Khu di tích lịch sử của Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch, quyết định ghi rõ phạm

* GIÁM ĐỐC KHU DI TÍCH PHỦ CHỦ TỊCH

Dòng người vào thăm Nhà sàn Bác Hồ tại Phủ Chủ tịch - Ảnh T.T.

vi bảo vệ, bảo quản và phát huy tác dụng (khu A Khu di tích quản lý, khu B và C là nơi hai cơ quan Văn phòng Chính phủ và Văn phòng Chủ tịch nước đang sử dụng). Tiếp sau, để phù hợp với cơ chế tổ chức và hoạt động chung của ngành Bảo tồn Bảo tàng, ngày 25-10-1990, Bộ trưởng Bộ Văn hóa-Thông tin-Thể thao và Du lịch đã ký Quyết định số 952/TC-QĐ, điều 3 có ghi: "Khu di tích lịch sử của Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch, gọi tắt là Khu di tích Phủ Chủ tịch, hoạt động như bảo tàng loại II". Qua hai năm hoạt động, ngày 6-11-1992, Bộ trưởng Bộ Văn hóa-Thông tin ký Quyết định số 1575/TC-QĐ chuyển Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch trực thuộc Bộ Văn hóa-Thông tin. Kể từ đó trở đi, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch không ngừng hoạt động nghiên cứu về văn hoá, sự nghiệp, tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, tuyên truyền rộng khắp trong và ngoài nước. Với những thành tích đạt được, Đảng và Nhà nước ta đã trao tặng cho tập thể cơ quan những danh hiệu cao quý: Huân chương Độc lập hạng Ba, Huân chương Lao động hạng Nhất, Cờ thưởng của Chính phủ, cùng rất nhiều bằng khen của Bộ Văn hoá - Thông tin. Như vậy, ngoài tính pháp quy do Đảng và Nhà nước công nhận, hệ

thống các văn bản kể trên đã trực tiếp khẳng định sự tồn tại và phát triển của một di sản văn hoá vô giá về Chủ tịch Hồ Chí Minh kính yêu.

Có thể nói trên cả hai phương diện thực tế và lý thuyết, hiếm có một di tích nào về Chủ tịch Hồ Chí Minh lại mang ý nghĩa đặc biệt và quan trọng như ở Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch. Tất cả môi trường cảnh quan, hiện vật, tư liệu ít nhiều liên quan đến cuộc đời và hoạt động, từ năm tháng đầu tiên Người về nơi đây đến giờ phút Người vĩnh biệt chúng ta, đều được bảo quản, lưu giữ nguyên trạng. Ngay sau khi Chủ tịch Hồ Chí Minh qua đời, toàn bộ không gian khu vực đã được định vị chính xác. Từng ngôi nhà, gốc cây, mảnh vườn đến đường đi, lối mòn, thảm cỏ... được quy hoạch chi tiết, cụ thể trên bản đồ. Đáng lưu tâm đặc biệt ở quần thể di tích này là những dấu ấn mang sự kiện về từng thời khắc quan trọng trong 15 năm cuối cùng của Người: Toà nhà Toàn quyền cũ trở thành Nhà khách Chủ tịch nước, nhà 1954 Bác ở tạm 4 năm, ngôi nhà sàn Bác ở 11 năm, nơi Bác điều trị bệnh và qua đời... Điều đáng quý nhất chính những đồng chí đã từng vinh dự phục vụ Bác Hồ lúc sinh thời đã tiếp tục đảm đương những công việc bảo tồn sau này, là nhân chứng thắm định tính chính

xác của từng sự kiện, vị trí hiện vật, nguồn gốc xuất xứ, thống kê, ghi chép, đo vẽ, lên danh mục toàn bộ tài liệu hiện vật do Chủ tịch Hồ Chí Minh để lại. Dù trải qua bao biến động lịch sử và thời gian chiến tranh ác liệt, những di tích bất động sản và động sản của Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch vẫn được bảo vệ an toàn chu đáo, hạn chế đến mức thấp nhất mọi tác động ảnh hưởng từ môi trường, hoàn cảnh và con người. Không những thế, Khu di tích vẫn liên tục đón khách tham quan trong nước, khách quốc tế... để tuyên truyền, giáo dục về tư tưởng và cuộc sống đời thường của một lãnh tụ vĩ đại. Vì những giá trị mang tính lịch sử có một không hai và sự toàn vẹn nguyên gốc của di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch nên Đảng và Nhà nước đã đánh giá Khu di tích này là một di tích đặc biệt quan trọng.

Theo "ngôn ngữ" chuyên ngành, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch là một loại hình bảo tàng - lưu niệm về một quãng đời hoạt động và sinh hoạt đời sống của một lãnh tụ cách mạng kiệt xuất của dân tộc, một danh nhân văn hoá lớn. "Bảo tàng" này vừa ở ngoài trời, vừa ở trong nhà vì nó hình thành ngay tại nơi Bác Hồ đã sống và làm việc, bao gồm một tập hợp:

- Di tích bất động sản (nhà, phòng, hầm...)
- Di tích động sản (đồ đạc, bàn, ghế, sách vở, tài liệu...)
- Cảnh quan môi trường (cây cối, đường đi, sân vườn, ao cá, giàn hoa...).

Mỗi bộ phận này không những đòi hỏi những yêu cầu chuyên môn bảo dưỡng, bảo quản đúng kỹ thuật mà còn phải sử dụng nội dung gốc vốn có để đáp ứng mục đích tuyên truyền về cuộc đời, sự nghiệp và tư tưởng Chủ tịch Hồ Chí Minh cho tất cả các đối tượng khách đến tham quan di tích. Kể từ ngày Bác Hồ đi xa, cán bộ công nhân viên của Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch luôn miệt mài bảo quản, say mê nghiên cứu, nhiệt tình tuyên truyền, tận tình phục vụ với ý thức trách nhiệm cao, đưa Khu di tích trở thành nơi hội tụ tình cảm của nhân dân cả nước, đồng bào ta ở nước ngoài và khách quốc tế đến Việt Nam. Qua con số thống kê mới nhất, từ năm 1969 đến nay (nhất là 14 năm đổi mới với chính sách mở cửa), Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch đã đón tiếp hơn 40 triệu lượt người ở

trong nước và từ 150 nước khắp các châu lục tới tham quan, nghiên cứu, suy tưởng. Với tấm lòng biết ơn và yêu kính Bác Hồ, đồng bào ta từ mọi miền Tổ quốc, đến thăm di tích, đã hoà mình vào sự thanh thản, tao nhã, để cảm nhận được được tình cảm ấm áp bao trùm của Người, và đã ghi lại: "Bác ơi! Về bên Bác chúng cháu vô cùng xúc động ghi sâu vào tâm hồn và ký ức sự cao thượng, tình cảm cách mạng sáng trong của Bác. Bác như luôn luôn bên chúng cháu, căn dặn chỉ dẫn dạy bảo. Chúng cháu nguyện phấn đấu rèn luyện, học tập để trở thành người phát triển toàn diện, kế tục trung thành và xuất sắc sự nghiệp cách mạng của Đảng, của Bác"(2). Kiểu bào ta từ nước ngoài xa xôi về thăm nơi đây đã rất xúc động, vui sướng như thực sự trở về với cội nguồn dân tộc trong tình thương của Người Cha già kính yêu: "Được xem ngôi nhà sàn Bác ở và thấy chiếc đài nhỏ bé của kiểu bào kính tặng còn để trên bàn trong phòng ngủ của Bác, chẳng những làm cho cả đoàn phấn khởi, tự hào mà còn nhắc nhở mọi người quyết tâm, tích cực hoà mình cùng đồng bào cả nước góp phần vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa thân yêu đúng như lời Di chúc Bác để lại"(3). Bạn bè quốc tế đến thăm Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh ngày một nhiều hơn, đông hơn và đa dạng hơn. Hầu hết những nguyên thủ quốc gia, các chính khách nhiều nước, kể cả những người có tư tưởng đối lập về chính trị, khi đến Việt Nam thường đã vào thăm nơi ở và làm việc của Người với ý thức trân trọng, tình cảm ngưỡng mộ, cảm phục về nhân cách Hồ Chí Minh, qua đó họ càng yêu quý Bác Hồ hơn, hiểu Việt Nam hơn: "Cuộc sống giản dị của Chủ tịch Hồ Chí Minh và sự gần gũi với nhân dân là đặc trưng cho tình yêu đối với đất nước của Người - không một ai đến thăm nơi ở khiêm nhường này mà không trào dâng niềm xúc cảm trước sự vĩ đại của một Con Người đã trở thành huyền thoại ngay trong cả cuộc sống đời thường của mình"(4).

Phải chăng vì: Hồ Chí Minh - "Ngọn lửa thiêng" đã thắp sáng và sưởi ấm tâm hồn khổ đau của những kiếp đời nô lệ mất nước - một "động lực" thúc dục "người cùng khổ" vùng lên xô đổ những thế lực hung tàn để tìm độc lập tự do - một "tiếng gọi" chúng ta vượt qua mọi trở ngại để tiến về phía trước. Người, và chỉ Người

thời, mở đầu cho vị thế vẻ vang của dân tộc Việt Nam trên trường quốc tế ở thời hiện đại. Hồ Chí Minh, một tư tưởng vĩ đại gắn với một danh nhân văn hoá thế giới. Từ Người, chúng ta như thấy một sự hoà nhập nhuần nhuyễn của tư tưởng Đông - Tây, của cổ - kim, một tinh thần bao dung, hoà đồng, gần gũi, yêu dân, thương dân vô bờ bến. Và, Người là cả một hồn thơ bất tận, một bản trường ca cách mạng của nhân loại thế kỷ XX...

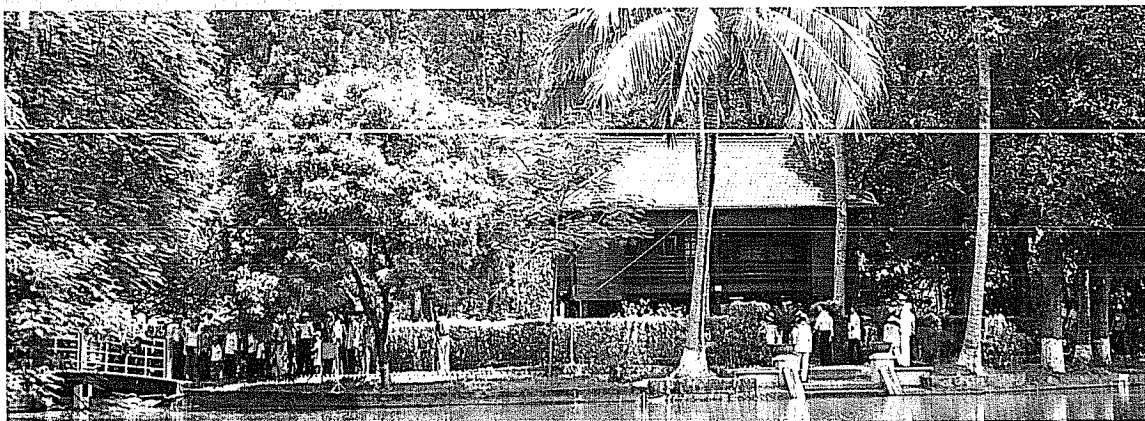
Trên suốt chặng đường 35 năm tồn tại, như mình chứng cho chân giá trị lịch sử của một vĩ nhân - một dân tộc, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch với đầy đủ ý nghĩa quan trọng và lớn lao không những đã trở thành một địa danh trên bản đồ hành hương mà còn đọng lại ấn tượng sâu đậm trong triệu triệu trái tim con người. Trước xu thế phát triển mới của nước ta ở giai đoạn công nghiệp hoá, hiện đại hoá và hội nhập toàn diện với thế giới thì nơi này càng hội tụ đầy đủ những điều kiện thiên thời - địa lợi - nhân hoà để tuyên truyền rộng rãi hơn nữa những tinh thần văn hoá - tư tưởng Hồ Chí Minh tới mọi người dân Việt Nam cũng như trên trường quốc tế. Tuy nhiên, là một bảo tàng - di tích điển hình cho nên Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch không tránh khỏi những tác động khách quan, thiên nhiên khắc nghiệt dẫn đến mỗi một làm hỏng đồ đạc và nền nhà; sâu bọ, khí hậu, đất bạc màu, là cây

vườn cần cối héo khô, mưa bão, gió lốc làm đổ cây, hỏng nhà di tích... sự xuống cấp và khó bảo tồn nguyên trạng. Chính vì vậy mà công tác bảo tồn di tích rất khó khăn phức tạp, đòi hỏi nỗ lực cao và phương tiện kỹ thuật hiện đại, toàn diện hơn để giảm thiểu tối đa sự biến dạng di tích so với sinh thời của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Tuy nhiên, với tình cảm kính yêu Bác Hồ, tinh thần đoàn kết, trách nhiệm cao, cán bộ nhân viên Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch đã, đang và sẽ quyết tâm làm tròn nhiệm vụ của mình và phát huy giá trị một di tích về cuộc đời của Chủ tịch Hồ Chí Minh, để: "Tinh hoa cách mạng, tình yêu nhân dân vô bờ bến, lòng khiêm tốn cũng như sự cần cù cống hiến đưa lại hạnh phúc cho Tổ quốc Việt Nam của Người là tấm gương sáng cho toàn thể nhân loại noi theo"(5).

B.K.H

Chú thích:

- 1) *Hồ Chí Minh, ánh sáng độc lập tự do* - NXB Sự Thật 1985 tr.14
- 2) *Hồ Chí Minh sống mãi với dân tộc Việt Nam và bầu bạn quốc tế* - NXB Quân đội nhân dân 2001 tr.72.
- 3) S.đd -nt- tr.69.
- 4) *Hồ Chí Minh gương sáng đời đời* - NXB Chính trị Quốc gia 1998 tr.18
- 5) *Hồ Chí Minh, ánh sáng độc lập tự do* - NXB Sự Thật 1985 tr.57.

SUMMARY: The author regards the great role of President Ho Chi Minh through resolutions of the State and Party on the Relics of President Ho Chi Minh in the Presidential Palace. From this point he referred to concerned typical relics, classifies these relics, and points out the good effect of this relics area toward the public and visitors.

(BÙI KIM HỒNG)